

emil. *moraja*, venec. *moragia* 'morral, morralles', podrien ser manlleus d'oc. *morralba* (com ho és *morailles* francès), si bé no ho creu així Bertoni (ZRPb. xxxvii, 739); i d'Itàlia es creu que prové el grec mod. *μωρη* 'semblant, cara' (Gustav Meyer, *Idg. Fgn.* III, 70).

Ara bé, encara podem seguir més lluny la pista del mot: l'al. dial. *murre* significa a moltes zones 'cara mal-humorada', a Caríntia i Suàbia és terme despectiu per 'boca'; i el verb *murren*, d'ús general per 'expressar malhumor, mostrar-se descontent o fello', 'bonir, rondinar', 'fer el bot', es documenta des de fi de l'Edat Mitjana, i es prolonga en el b.-al. mj. *murren*, neerlandès mj. *morren*, esc. ant. *murra* (ThBraune, ZRPb. xxi, 227; Kluge). Que un mot d'aquest significat vingui del germànic, ja a priori és ben difícil de concebre, inverteïment que encara s'agreuja si no admetem que els mots del Mezzogiorno són manlleus del català (cosa increïble essent termes topogràfics i arrelats en el terror); i tenint en compte que un mot tan localitzat i tardà en germànic occidental no devia trobar-se en gòtic, no vacillem a considerar-ho descartat.

Com que també és difícil d'admetre que els mots germànics coincideixin amb els nostres només per una coincidència casual, és inevitable la tendència a creure que són creacions onomatopèiques paral·leles. Només amb aqueix supòsit podríem pensar que *morro* tingui gaire en comú amb el basc *mutur* 'morro de bèstia' (*muturra* 'el morro', cf. MODORRO), però aquest atansament etimològic xoca amb dificultats fonètiques insuperables (-T- de cap manera pot caure en fonètica basca —diffícilment ni una -d— i de cap manera tampoc en el romànic d'Espanya o dels Pirineus), i les raons geogr. ens acaben d'obligar a rebutjar-ho essent un mot que s'estén almenys fins a Gènova i els Vosges.

Malgrat aqueixes inverteïmentals s'ha insinuat repetidament que *morro* venia del nom dels llavis en una llengua pre-romana, «ibèric», «pre-indoeuropeu». Sembla haver induït a cert perjudici en aquest sentit l'autoritat de Schuchardt, però aquest en parlà només en forma vaga i passatgera; ⁴ «el consonantisme de la palabra hace pensar en una lengua preindoeuropea» (Rohlf, *Hom. Dám. Alonso* III, 275), com si mots amb *rr* doble no abundessin en totes les llengües.

Invoca, però, molt útilment, un antic NP hispànic *Murrus*, que efectivament figura en una inscripció hispànica (CIL II, 3650), i com a nom d'un hispanus en Silius Itàlic, com precisa Schmoll (ZVglSprfg. LXXVI, 294), el qual també sembla mirar-lo com a ibèric; d'altra banda el mateix Schmoll dóna bones raons (ibid., 288-9) per creure que el fonema *m* era rar en tot l'ibèric, emetent la teoria que era exclusiu d'alguns dialectes locals. Igualment podríem creure que no s'hi trobava més que en mots de naturalesa especial (affectus, manlleuats etc., tal com la *f*-, la *p*- etc. en basc modern). Admès que aqueix nom *Murrus* vingués del nom del morro o hi tingui gran relació, que ningú ens ho garanteix, una objecció d'això contra l'origen onomatopèic implicaria la cànida idea que les creacions expressives no són possibles sinó des del període romànic en la història de la llengua.

En conclusió és probable que tant en germànic com en els Pirineus, i la Península, sigui creació onomatopèica; i això ens obliga a creure que el sentit primitiu fou el de l'al. *murren* 'rondinar', creació paral·lela al ll. *mur-mur-are*, i a l'al. *mur-mel-n*, cf. els cast. i romànics *morro*, *morroño*, *morrongo*, denominació del gat, imitant el seu mormol.⁵ Des de 'bonir, rondinar' es degué passar a 'fer el bot, posar morros', 'mostrar ressentiment o mal humor, amb botiment dels llavis' (d'on en part 'mostrar-se impertinent, rebec, dolent'), i només en últim terme s'arribaria a 'turó, penyal bonyegut', per comparació de forma, cf. el llatí vulgar GRŪNIUM 'morro del porc' (derivat de GRUNNIRE 'grunyar'), que ha donat mots amb el sentit de 'turó, morrot' en diversos dialectes romànics i eslaus.⁶ A favor del caràcter onomatopèic, parlen encara la dualitat vocàlica *o/u* (vigatà mod. i antic *murro*, genov. *müro*), i la major persistència de la vocal final en la forma oc. *morre* en comparació del que passa amb *por* (PORRO i PORRUS), *tor*, *cor*, *far*, *car*, *fer* etc.: si MURRUS fos un mot de tipus normal només podria tenir *ü* > *o*, mai una *u* davant *rr* doble; i d'altra banda el caràcter expressiu de la *rr* del nostre mot, més fortament «roulée» que enlloc, havia de dificultar la síncope.

Hi hagué en romànic una creació expressiva paral·lela a *MURRU, de la forma *MUSU, també aplicada al morro de les bèsties (o en termes despectius, a la cara de l'home), que va donar l'it. *muso*, oc. ant. i dial. *mus* «figure, visage», fr. ant. *mus*; el caràcter expressiu es nota aquí també per la variant vocàlica *mouse* emprada en rima per Villon (*Test.*, v. 1074); sobretot el diminutiu *muzel*, fr. *museau*, 'morro', pejorativament 'boca', és el que tingué vida durable a França: en català a penes se'n troba memòria, si bé hi existí preliteràriament; ho comprova un antic malnom *Mus-de-gat* que consta com el d'un propietari: «ipsas casas que fuerunt de *Mus de gat*», doc. de 1078, *Cart.* de Sant Cugat (II, 355).

DERIV.: *Musell* ross., Ripollès i Garrotxa. *Muserola* (DAG.) it. *muşerola* (> cest. MUSEROLA, DCEC).

D'aquest *mus* gallo-romànic (i cat. arcaic) és derivat el verb *musar* o *amuser*. Es tracta del tan conegut fr. mod. *amuser* 'distreure, divertir', sobretot *s'amuser*, fr. clàss. o antiq. *muser* 'entretenir-se', tots dos corrents des del S. XII, oc. ant. *muzar* «regarder bouche béante», «perdre son temps», «attendre en vain», *muza* «vaine attente; faire la m. s'arrêter a regarder, épier»; l'evolució del sentit és paral·lela a la de *badar* des de 'estar amb la boca badada, embadalir-se' a 'estar distret', sinó que en aquest cas s'anà més enllà fins a 'fer el cançoner, entretenir molt en una ocupació', 'distreure-s'hi': encara, però, en el S. XVI usava Montaigne *amuser* tr. amb un matís més fort, de «faire perdre le temps» (V. els glossaris dels *Essais*); és, doncs, molt més això que una imitació de la veu del gat (com *mixeta* o *moix*), com suggereix Sainéan (*BhZRPb.* I, 77-8), encara que aquest factor s'hi pogués sumar una mica.

Pel que fa al català, no degué ser mai un mot d'ús ben general, car el trobo sobretot en textos del